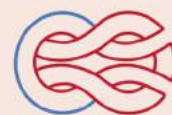

Rječnik pojmova

koji se koriste u oblasti
politike prema drogama

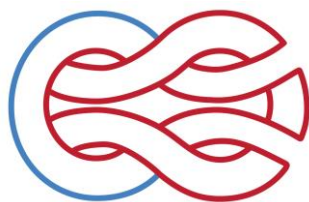

**Mreža za politike prema drogama
u jugoistočnoj Evropi**

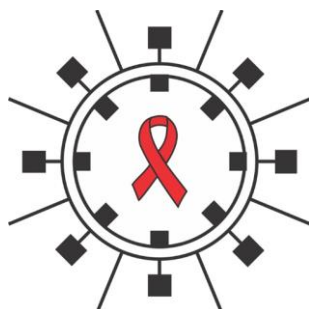

Margina

Mreža za politike prema drogama u jugoistočnoj Evropi

Asocijacija Margina

Rječnik pojmova koji se koriste u oblasti politike prema drogama

Decembar 2018. godine

Rječnik pojmova koji se koriste u oblasti politike prema drogama

Širom svijeta, pojmovi koji se koriste kada se govori o drogama kao što su politika prema drogama, tretman bolesti ovisnosti, smanjenje štete ili drugi, definišu se različito od strane pripadnika raznih struka. Povremeno se javljaju pokušaji da se korištenje ovih termina standardizuje kako bi se izbjeglo njihovo pogrešno tumačenje i tako smanjili stigma i diskriminacija. Međutim, ovi izazovi i dalje su prisutni.

Osobe različitih zanimanja suočavaju se sa problemima kod razumijevanja i pravilnog korištenja pojmova vezanih za droge. Mnogi pojmovi koji se koriste kod opisivanja ovisnosti i ovisnika samo podupiru stereotipe i stigmatu. Potrebno je promijeniti govor kako bi se on prilagodio današnjem boljem razumijevanju ovih pojava. Korištenjem terminologije koja ne osuđuje, možemo početi da uklanjamo negativne stereotipe vezane za ovisnost.

Jezik koji se koristi kada se govori o drogama, uključujući i žargon, neprekidno se mijenja i razvija. Neki pojmovi su univerzalni, dok se drugi koriste samo u pojedinim grupama prijatelja. Neophodno je pratiti ove pojmove kako bi bili od pomoći posebno onima koji se suočavaju sa ovim problemom (ponekada i po prvi put), uključujući političare, organe vlasti, medije, roditelje, prosvjetne radnike, snage reda, čak i one koji jednostavno žele da pomognu svojim prijateljima.

Štaviše, jezik koji koriste novinari može proizvesti više štete od drugih jer prenosi poruke publici kojoj se obraćaju. Na primjer, umjesto podrške programima smanjenja štete kao zdravih i humanih metoda, novinari i druge poznate osobe skoro redovno koriste stigmatizujuću i diskriminatornu terminologiju. Terminologija koja se koristi da opiše ovisnost doprinjela je osuđivanju koje je najveća prepreka uključivanju u programe liječenja, kako ističu pacijenti. Pojmove koji se možda ne koriste toliko često u kolokvijalnom svakodnevnom govoru treba obavezno koristiti u profesionalnom obraćanju kako bi se time iskazao trenutni nivo njihovog razumijevanja. Izborom odgovarajućeg govora i, još bolje, podsticanjem drugih da koriste terminologiju koja nije osuđujuća, možemo početi da uklanjamo etikete i stereotipe koji prate probleme vezane za korištenje psihoaktivnih supstanci.

Mreža za politike prema drogama u jugoistočnoj Evropi pokrenula je izdavanje Rječnika pojmova koji se koriste u oblasti politike prema drogama u želji da doprinese boljem razumijevanju problema droga. Pojmovi u Rječniku, složeni po abecednom rasporedu, praćeni su objašnjenjima. Rječnik je namijenjen prije svega organizacijama članicama kako bi doprinjeli usklađivanju mišljenja unutar Mreže. Nadamo se da će ovaj materijal služiti širem krugu korisnika, uključujući donosioce odluka, razne uključene grupe, aktiviste, medije, policijske službenike, pripadnike pravosudnog sistema i druge.

Prvo izdanje Rječnika na engleskom jeziku objavljeno je juna 2017. godine, da bi se do danas objavila još dva dopunjena izdanja na engleskom i po jedno na srpskom i španskom jeziku.

Mreža za politike prema drogama u jugoistočnoj Evropi
Asocijacija Margina
Decembar 2018. godine

Pojam	Značenje
Agonist(i)	Supstanca koja ima sposobnost da u kombinaciji sa receptorima podstakne biološku aktivnost. Ona potpuno podstiče funkciju receptora za koji se veže.
Antagonist(i)	Supstance koje poništavaju delovanje nekog drugog sredstva. One koje ne aktiviraju i mogu blokirati aktivnost agonista.
Antiretrovirusna terapija (ART)	Antiretrovirusna terapija obuhvata lijekove koji se koriste kod liječenja i prevencije infekcije virusom HIV-a. Oni se bore protiv virusa HIV-a ometanjem ili zaustavljanjem umnožavanja virusa i na taj način smanjuju njegovu količinu u tijelu.
Centar za liječenje	Svaka institucija koja pruža liječenje ljudima koji imaju problem sa upotrebom droga. Centri za liječenje mogu se osnivati unutar struktura koje su medicinske ili nemedicinske, vladine ili nevladine, javne ili privatne, specijalizovane ili nespecijalizovane. Tu spadaju jedinice za detoksikaciju pacijenata, supstitucioni programi (održavanja ili kratkoročni), terapijske zajednice, savjetovišta, ulične agencije, krizni centri, programi liječenja u zatvorima i posebne službe za korisnike u opštem sistemu zdravstvene ili socijalne zaštite.
Dijeljenje igala (istih)	Višestruko korištenje igala ili dijeljenje istih igala povećava rizik injektirajućih korisnika droga od dobijanja i prenosa virusnih infekcija kao što su hepatitis C i HIV.
Depenalizacija	Smanjenje visine kazni koje su predviđene za prekršaje i djela u vezi sa drogama, obično onih koje se odnose na ličnu upotrebu i posjedovanje. Na primjer, depenalizacija se odnosi na dodjeljivanje opomene ili mjere upozorenja za posjedovanje kanabisa umesto kazne zatvora. Drugačije kazne, predviđene krivičnim zakonodavstvom za određeni oblik ponašanja, uglavnom se svode na ukidanje zatvorskih kazni.
Detoksikacija	Medicinski nadzirana intervencija za ublažavanje simptoma nastalih kod prestanka uzimanja droga. Često je u kombinaciji sa psihosocijalnim intervencijama u cilju obezbjeđenja kontinuiteta u njezi. Može se sprovoditi kao bolnički vid liječenja ili kroz programe u zajednici van zdravstvenih ustanova.
Droga	Bilo koja psihoaktivna supstanca, tj. supstanca koja, kada se uzme u dovoljnoj dozi, može uticati na mentalne i fiziološke procese. Primjeri droga uključuju alkohol, duhan, nedozvoljene supstance (tj. supstance čiju proizvodnju, prodaju ili upotrebu zabranjuju ili ograničavaju međunarodni ili nacionalni zakoni i sporazumi), isparljive supstance (gasovi, isparenja lijekova, aerosoli ili slični proizvodi), prepisani lijekovi i lijekovi bez ljekarskog recepta i nove psihoaktivne supstance (kao npr. stimulansi - "legal highs"). Droge su, takođe poznate kao supstance ili sastavni dijelovi određene supstance (jedinjenja); nedozvoljene droge su takođe poznate kao kontrolisane ili nedozvoljene droge . Napomena: Hrana je isključena iz ove definicije.
Društvene odrednice (determinante) zdravlja	Društvene i ekonomske okolnosti koje utiču na zdravlje pojedinca, zajednica i sistema u cjelini i određuju nivo na kom osoba može da se nosi sa izazovima u životu. Agencija za javno zdravlje Kanade imenovala je sljedeće odrednice zdravlja: prihod, društveni status, mreže društvene podrške, pismenost/obrazovanje, radni odnos, uslovi rada, društveno okruženje, stambeni status, fizičko okruženje, zdravstvene navike, zdravo okruženje za odrastanje, biologija, genetika, zdravstvene usluge, rod i kultura.
Etička prevencija	Rad na prevenciji droga koji se odlikuje etičkim i zakonitim ponašanjem <u>onih koji ga sprovode</u> usmjeren ka pravima učesnika, njihovoj autonomiji i potrebama (npr. ostvarenje pozitivnih rezultata bez štetnih posljedica). Uopšteno govoreći, etika daje smjernice o tome kako bi ljudi trebalo da postupaju i kako da donose odluke o tome šta je "ispravno" a šta "pogrešno".

Pojam	Značenje
Faktori rizika i zaštitni faktori	Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, činioci koji mogu biti pozitivni ili negativni često se nazivaju zaštitnim ili rizičnim faktorima. Faktori rizika mogu da povećaju mogućnost negativnih ili društveno neprihvatljivih ishoda po neku osobu (kao što su sklonost nasilju, korištenju droga, uvećana mogućnost dobijanja različitih vrsta bolesti, itd.) Zaštitni faktori povećavaju vjerovatnoću pozitivnih ishoda i smanjuju mogućnost da dođe do negativnih ishoda prilikom izloženosti riziku. Tokom djetinjstva rizik se može smanjiti ili spriječiti intervencijama škole, porodice i zajednice.
Halucinogeni	Raznovrsna grupa supstanci koje mijenjaju opažanje (percepciju), misli i osjećanja. Izazivaju halucinacije, osjećaje i slike koje se čine stvarnim iako to nisu. U halucinogene droge spadaju LSD, PCP, meskalin i psilocibin (čarobne/magične pečurke). Psihodelične droge su drugi naziv koji se koristi da označi ovu grupu supstanci.
Hepatitis C (HCV)	Hepatitis C je upala jetre koja može da dovede do ciroze jetre (smanjenje funkcija jetre), ali i vodi ka raku jetre. HCV se može prenositi korištenjem već upotrijebljenih igala i druge opreme za injektiranje droga od strane drugih osoba kao i rizičnim seksualnim ponašanjem.
Incidencija	Broj novih slučajeva određenog oboljenja tokom ograničenog vremenskog perioda (najčešće tokom jedne godine) u odnosu na broj stanovnika među kojima se javlja.
Indikovana prevencija	Intervencije u okviru indikovane prevencije identifikuju osobe koje se suočavaju sa ranim znacima zloupotrebe supstanci i drugim srodnim problemima vezanim za zloupotrebu supstanci i usmjeravaju ih posebnim programima. Pojedinci identifikovani u ovoj fazi, iako eksperimentišu, nisu dosegli tačku u kojoj se može izvršiti klinička dijagnoza zloupotrebe supstanci. Indikovani pristupi prevencije se koriste za pojedince koji mogu ili ne moraju zloupotrebjavati supstance ali koji pokazuju faktore rizika kao što su školski neuspjeh, međuljudski socijalni problemi, delinkvencija i druga antisocijalna ponašanja i psihološki problemi kao što su depresija i samoubilačko ponašanje, što povećava njihove šanse razvijanja problema zloupotrebe droga.
Injektirajuće korištenje doga	Proces u kome se jedna ili više psihoaktivnih supstanci ubrizgavaju direktno u tijelo pomoću igle i šprica. Najčešće injektirajuće droge su kokain i heroin.
Jatrogeni efekti	Jatrogeni efekti su negativni ishodi (rezultati) za pacijente koji su neposredno uzrokovani intervencijom. Kod preventivnih intervencija korištenja droga to mogu biti, na primjer, povećana upotreba droga, štetnost na učesnicima, itd. Jatrogena se može odnositi na glavne ishode, kao što je upotreba droge, ili češća pojava drugih neželjenih oblika ponašanja ("prpratni efekti"). Jatrogeni efekat se razlikuje od izostanka efekta (tzv. "nedjelotvoran") što znači da ne postoje ni pozitivni ni negativni ishodi.
Javno zdravstveni pristup	Ovaj pristup je usmjeren na promociju javnog zdravlja i prevenciju bolesti, povreda, invalidnosti, nejednakosti i prerane smrtnosti. Takođe uključuje pojedinačne i društvene mjere zaštite zdravlja, promociju brige o fizičkom okruženju i društvene politike koji maksimiziraju koristi za pojedinca i zajednicu a minimiziraju štetu. Javno zdravstveni pristup funkcionise u okvirima vodećih principa, širokih ciljeva i specifičnih rezultata i strategija. Ovakav pristup prepoznaje da ljudi koriste supstance radi očekivanih pozitivnih efekata i pažnju posvećuje mogućem štetnom dejstvu supstanci kao i neželjenim efektima koje proizvode kontrolne politike. Javno zdravstveni pristup teži da obezbijedi da šteta koja proizilazi iz kontrolisanih intervencija nije proporcionalna šteti koju imaju same supstance.
Klupske droge, droge za žurke	Supstance među kojima su MDMA (ekstazi), GHB, rohipnol (flunitrazepam), ketamin, amfetamin (spid) i LSD koje najviše koriste mladi na cjelonoćnim žurkama kao što su reyv ili trens žurke, u plesnim klubovima i barovima.

Pojam	Značenje
Komorbiditet - udruženo oboljenje	Dva ili više poremećaja zdravlja ili bolesti koje se javljaju kod iste osobe. Mogu da se jave jedan nakon drugog ili istovremeno. Alkoholizam ili zavisnost od droga i druge mentalne bolesti su često udružene.
Liječenje	Liječenje obuhvata "sve strukturisane intervencije", specifične farmakološke i/ili psihosocijalne tehnike usmjerene ka smanjenju ili uzdržavanju od upotrebe droga. U Protokolu indikatora potražnje za liječenjem Evropskog centra za monitoring droga i zavisnosti od droga (verzija 3.0, EMCDDA 2012) data je sljedeća definicija: aktivnost ili aktivnosti koje se neposredno odnose na ljude koji imaju problem sa korištenjem droga a koje su usmjerene na postizanje definisanih ciljeva u pogledu ublažavanja i/ili eliminacije tih problema, koje pružaju iskusni ili akreditovani profesionalci u okviru priznate medicinske, psihološke ili socijalne prakse. Ova aktivnost se često pruža u specijalizovanim ustanovama korisnicima droga, ali može se odvijati i u opštim službama koje nude medicinsku/psihološku pomoć ljudima koji imaju problem sa drogama.
Liječenje (terapija) medicinskim heroinom HAT	Liječenje (terapija) medicinskim heroinom je terapijska opcija koja se koristi kao jedan od metoda opioidne zamjenske terapije (OST) u sve većem broju zemalja u posljednje dvije decenije, pošto su dokazi njene uspješnosti postali sveobuhvatniji i pouzdaniji. Obuhvata obezbjeđivanje diamorfina pacijentima, obično onima kod kojih tradicionalni zamjenski programi koji koriste metadon ili druge supstance nisu dali rezultat. Doze diamorfina daju se pod kliničkim nadzorom u bezbjednom i čistom medicinskom okruženju uz intezivne mehanizme psihosocijalne podrške. Liječenje (terapija) medicinskim heroinom trenutno se primjenjuje u nekoliko zemalja uključujući Švajcarsku, Njemačku, Veliku Britaniju, Španiju, Kanadu i Holandiju.
Legalizacija	1. Proces ukidanja zabrane proizvodnje, distribucije i upotrebe droga osim za medicinske ili naučne svrhe. U kontekstu politike prema drogama, "legalizacija" se generalno koristi da označi politiku droga koja zagovara "zakonsko regulisanje" ili "zakonski regulisana tržišta droga" za trenutno zabranjene droge. 2. Nespecifični pojam koji se u opštem smislu odnosi na ukidanje krivičnih sankcija za posjedovanje, proizvodnju i promet nedozvoljenih supstanci. Uključuje niz mjera kao što su dekriminalizacija, depenalizacija i druge regulatorne mjere. Zbog nespecifične prirode, upotreba ovog termina se izbjegava već se koriste specifični izrazi. De facto legalizacija, tj. zabrana sa principom cjelishodnosti, podrazumijeva da se zakoni ne sprovode u određenim fazama. De iure legalizacija, označava eksplicitne zakone koji dozvoljavaju upotrebu. 3. Legalizovanje označava zakonitu upotrebu, posjedovanje, proizvodnju i distribuciju droge. Za razliku od dekriminalizacije, legalizacijom bi bile ukinute sve kazne, krivične i građanske, za upotrebu, posjedovanje, proizvodnju i distribuciju nedozvoljenih supstanci. Međutim, legalizacija bi najvjerojatnije i dalje zahtijevala druge vrste kontrole i propisa koji bi bili uvedeni (npr. ograničenje vlasnika licenci i starosno ograničenje osoba koje mogu da ih kupe). Legalizovanje u okviru regulatornog sistema kontrolisalo bi proizvodnju, marketing, prodaju i upotrebu supstanci. Takve odredbe trenutno ne postoje za "ulične droge" (za razliku od alkohola ili duhana koji su regulisani proizvodi).
Metadon (MTD)	Dugodjelujući sintetički lijek na bazi opoida koji se koristi za liječenje bola i opijatske zavisnosti. Metadon je najčešće prepisivan zamjenski lijek na bazi opioida.
Nalokson (naloxone)	Nalokson je lijek koji mijenja efekat opioida. To je "kompetitivni antagonist" što znači da se takmiči sa opioidima za receptore i onda ih privremeno blokira. Kada se primjenjuje intramuskularno, dejstvo traje samo nekoliko minuta, iako može biti potrebno nekoliko doza u zavisnosti od odgovora osobe i vrste opioida.

Pojam	Značenje
Nezakonite, zabranjene droge	Pojam "nezakonito" sadrži moralnu konotaciju da je nešto loše, a upotrebom ovog termina se sugerira da su ljudi koji koriste takve supstance loši. Ovaj termin ne bi trebalo koristiti jer teži da stigmatizuje korisnike supstanci.
Nove psihoaktivne supstance	Generalno (ali ne i isključivo) ovaj termin se koristi da opiše u posljednje vrijeme vještački proizvedene supstance koje se ne koriste u medicinske ili naučne svrhe i koje ne podliježu kontroli po Jedinствenoj konvenciji Ujedinjenih Nacija o opojnim drogama iz 1961. godine i Konvenciji Ujedinjenih nacija o psihotropnim drogama iz 1971. godine. NPS se koriste radi oponašanja dejstva zabranjenih supstanci.
Obavezno (prinudno) liječenje	Obavezno liječenje na koje se upućuje sudskim nalogom. U pojedinim državama krivično pravni sistem može legalno da uputi prestupnika na prinudno liječenje odvikavanja od korištenja narkotika, alkohola ili prinudno liječenje mentalno obolelih osoba. Ovakva liječenja mogu imati i pozitivne i negativne posljedice po pojedinca koji se na njih upućuje. Obavezno liječenje je takođe poznato i kao prinudno lečenje.
Opijati	Opijati su lijekovi dobijeni od opijuma. Oni mogu da izazovu zavisnost i prekomjernom upotrebom da dovedu do potencijalne smrti i predoziranja. Lakše posljedice mogu biti mučnina ili zatvor.
Opioidi	Supstance koje se vezuju za opioidne receptore u nervnom sistemu ili gastrointestinalnom traktu i proizvode farmakološke efekte uključujući olakšanje bola, sedaciju (smirivanje), zatvor i respiratornu depresiju. Opioidi uključuju opijate (lijekove koji sadrže hemijska jedinjenja dobijena od opijumskog maka), polusintetičke opioide (lijekove koji su sintetički izvedeni iz hemijskih jedinjenja pronađenih u opijumskom maku) i druge potpuno sintetičke lijekove koji imaju hemijska svojstva i efekte ublažavanja bolova kao opijati. Primjeri opioida uključuju heroin, oksikodone (OxyContin®), hidrokodon, kodein, metadon, morfijum i fentanil.
Opioidna supstituciona terapija (OST)	Ova vrsta terapije snabdjeva korisnika nedozvoljenih supstanci zamjenskim supstancama. Obično se odvija pod nadzorom u kliničkom okruženju. Opioidna supstituciona terapija često uključuje primjenu propisanih supstanci kao što su metadon, buprenorfin ili subokson.
Ovisnost	Opšti termin koji se odnosi na koncept tolerancije i ovisnosti. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (SZO) ovisnost je ponavljana upotreba psihoaktivnih supstanci u mjeri u kojoj je korisnik povremeno ili hronično pod njihovim dejstvom, izražava potrebu da ponovo uzme željenu supstancu, ima velike poteškoće da svojevolumno prekine ili promijeni način korištenja, te pokazuje riješenost da po svaku cijenu dođe do željene supstance.
Ovisnost	Stanje u kojem korisnik nastavlja da koristi supstance bez obzira na značajne zdravstvene i psihološke probleme ili probleme u porodičnim i društvenim odnosima. Ovisnost je složeni fenomen koji može imati i genetske predispozicije. Psihološka ovisnost se odnosi na psihološke simptome povezane sa žudnjom. Fizička ovisnost je povezana sa privikavanjem organizma na hroničnu upotrebu supstance. Fizička ovisnost počinje kada ćelije tijela ne mogu da funkcionišu bez određene supstance. Do ovakve ovisnosti može da dođe kada se redovno koriste droge, uključujući i prepisani lekovi.
Pokazatelj potreba za liječenjem (treatment demand indicator - TDI)	Jedan od pet ključnih epidemioloških pokazatelja koji daje objektivne, pouzdane i uporedive informacije na evropskom nivou o drogama, zavisnosti o drogama i njihovim posledicama.

Pojam	Značenje
Politika prema drogama	Savremena politika prema drogama predstavlja širok spektar administrativnih mjera koje obuhvataju: 1. Programe za sprječavanje početka upotrebe droga od strane lica koja je nisu koristila; 2. Zdravstvene i socijalne programe koji imaju za cilj da pomognu korisnicima droga da promijene svoje ponašanje ili smanje posljedice korištenja; 3. Zakone, propise kao i inicijative za kontrolu ponude droga (uključujući i potražnju lijekova na recept koji se koriste u nemedicinske svrhe).
Poremećaj upotrebe supstanci	Poremećaj upotrebe supstanci obično uključuje obrasce ponašanja u kojima ljudi i dalje koriste supstancu uprkos problemima koji su uzrokovani njenom upotrebom. Poremećaji upotrebe supstanci mogu da se razviju bez obzira da li je supstanca legalna ili ne, da li je društveno prihvatljiva ili da li ima odobrenu medicinsku upotrebu (sa ili bez recepta). Obično upotreba supstanci otpočne eksperimentisanjem. da bi se nastavilo povremenom upotrebom, zatim redovnom, da bi se ponekad došlo i do poremećaja upotrebe supstanci.
Predoziranje	Slučajno ili namjerno korištenje bilo koje vrste droge u količini koja proizvodi akutne neželjene fizičke ili mentalne reakcije - prolazne ili trajne - ili smrt. Smrtonosna doza određene supstance varira u zavisnosti od pojedinaca i okolnosti.
PrEP (Prethodna profilaksa)	PrEP je upotreba antiretrovirusnog sredstva koja blokira mogućnost infekcije HIV virusom kod neinficiranih osoba. On štiti HIV negativne ljude od infekcije. PrEP se pokazao bezbjednim i djelotvornim. Pilula koja se uzima jednom dnevno je veoma djelotvorna ukoliko se redovno uzima. Lijek utiče na sposobnost HIV virusa da se umnožava u tijelu izložene osobe.
Preusmjeravanje (diverzija)	Upotreba mjera koje nisu krivično gonjenje ili osuda za djela koja su svakako u suprotnosti sa zakonom. Diverzija se može izvršiti prije nego što optužnica bude formalno pokrenuta, na primjer ako optuženi pristane da se podvrgne liječenju. Do nje može da dođe i u vrijeme izricanja kazne, kada se umjesto zatvorske kazne određuje liječenje ili društveno koristan rad.
Prevenција upotrebe droga	Svaka aktivnost koja je (makar i djelimično) usmjerena na sprječavanje ili smanjenje upotrebe droga i/ili negativnih posljedica korištenja droga u opštoj populaciji ili subpopulaciji, uključujući sprječavanje ili odlaganje otpočinjanja upotrebe droga, podsticaj prestanku upotrebe droga, smanjenje učestalosti i/ili rasprostranjenosti upotrebe droga, sprječavanje opasnih ili štetnih načina korištenja i/ili otklanjanje ili smanjenje negativnih posljedica korištenja droga. Preventivne aktivnosti mogu biti usmjerene na različite ciljne populacije (npr. učenici, mladi prestupnici), različite sredine (npr. zajednice, škole, porodice), mogu se koristiti različiti metodi i sadržaji (npr. pružanje informacija, obuke koje se tiču životnih vještina) i mogu biti i kratkoročne i dugoročne. Neke aktivnosti se neposredno odnose na droge, dok druge promovišu zdravije uopšte i podstiču stanovištvo na zdrave izbore čime posredno utiču na sprječavanje ili smanjenje upotrebe droga. U zavisnosti od definisanja ciljne populacije mogu se razlikovati sljedeće vrste prevencije: univerzalna, selektivna, usmjerena (ka osobama koje pokazuju znake zavisnosti ili problema u korištenju droga) i stepenovana prevencija. Ranije korištena klasifikacija razlikovala je primarnu, sekundarnu i tercijarnu prevenciju. Međutim, podjela prema ciljanoj populaciji je zamijenila ovu tipologiju. Prevencija droga je takođe poznata i kao prevencija zloupotrebe psihoaktivnih kontrolisanih supstanci.
Prevencija zasnovana na dokazima	Rad na prevenciji upotrebe droga koji je zasnovan na sistemskoj analizi naboljih raspoloživih dokaza, korištenjem tih dokaza i pozivanjem na dokaze.

Pojam	Značenje
Pristup zasnovan na dokazima	Proces donošenja odluka kod usvajanja politike i praksa koja podrazumijeva temeljna razmatranja i korištenje najboljih dostupnih istraživanja, stručnih mišljenja i praktičnog iskustva). Kada se koriste termini "informisanost na osnovu dokaza " ili "zasnovanost na dokazima", uvijek je potrebno da budu praćeni jasnim opisom prirode dokaza o kojem se govori.
Pristup zasnovan na poštovanju ljudskih prava	Pristup zasnovan na ljudskim pravima predstavlja okvir za proces ljudskog razvoja. Zasnovan je na međunarodnim standardima ljudskih prava i usmjeren na zaštitu i promociju ljudskih prava. Ovaj pristup je usmjeren na sve one koji su marginalizovani, isključeni ili diskriminisani. Pri bavljenju politikom prema drogama, pristup zasnovan na ljudskim pravima obezbjeđuje da se osnovna ljudska prava moraju poštovati prilikom oblikovanja politika prema drogama.
Problematično korištenje droga	Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA) operativno definiše problematičnu upotrebu droga kao "ubrizgavanje droge ili dugotrajnu/redovnu upotrebu opioida, kokaina i/ili amfetamina." Većina srodnih studija o korisnicima droga vrši se među problematičnim korisnicima a naročito među opioidnim problematičnim korisnicima. Ključni EMCDDA indikator problematične upotrebe droga je nedavno izmjenjen i sada se koristi nešto širi koncept - visikorizična upotreba droga.
Programi podjele igala	Ovi programi imaju za cilj da smanje višestruko korištenje igala i na taj način smanje prenos virusnih i krvno prenosivih infekcija kod injektirajućih korisnika droga.
Programi prevencije zloupotrebe droga	Programi prevencije zloupotrebe droga su namijenjeni ranjivim grupama i mladima. Postoji mnoštvo djelotvornih intervencija korištenih u prevenciji bolesti zavisnosti koje mogu imati raznovrsne namjene i primjenjivati se u različitim okruženjima (škola, porodica, zajednica). Ovi programi uključuju stalno praćenje i procjenu stanja. Prevencija zloupotrebe droga je poznata i kao prevencija bolesti zavisnosti.
Programi zamjene igala	Programi zamjene igala imaju za cilj da smanje prenos virusnih infekcija između intravenskih korisnika droga. Oni tako mogu da korišteni pribor (šprice i igle) mijenjaju za sterilne, dok se korišteni pribor na pravilan način odlaže i uništava. Tokom programa zamjene korisnici dobijaju i psihosocijalnu pomoć. Program zamjene igala ne uvećava upotrebu narkotika među korisnicima.
Propisi	Skup zakonskih primjenjivih pravila koja uređuju tržište supstanci, uključujući primjenu različitih oblika kontrole u zavisnosti od rizika od droga i potreba lokalnih sredina. Uključuje regulisanje proizvodnje (licencirani proizvođači), proizvoda (cijena, jačina, pakovanje), dostupnosti (licencirani dobavljači, lokacije prodavnica, kontrola starosne dobi) i marketinga (oglašavanje i brendiranje). Zvanična definicija: propisi regulišu način na koji državne vlasti intervišu na tržištu kako bi kontrolisali određene zakonite ili legalizovane supstance (cijenu, jačinu, pakovanje itd..) kao i različite aspekte proizvodnje, prijevoza, dostupnosti, marketinga i upotrebe. Ne postoji jedinstven model uređenja - postoji niz regulatornih akata koji se mogu primjenjivati na različite načine u zavisnosti od proizvoda i lokacije.
Psihoaktivne biljke	Ovaj pojam označava biljke koje sadrže meke stimulanse, često korištene u tradicionalnim kulturama, kao što su koka, kat, efedra ili kratom. Koristi se da bi se naglasila razlika između mekih stimulansa koji se mogu naći u prirodi (kao što je koka u regionu Anda) i jakih alkaloidnih ekstrakata ili farmaceutski proizvedenih supstanci (kokai, krek, amfetamini ili metamfetamini) čije korištenje ima mnogo štetnije posljedice.

Pojam	Značenje
Psihoaktivne supstance	Bilo koja supstanca koja, kada se uzme, neposredno mijenja funkcionisanje mozga. Legalne psihoaktivne supstance su alkohol, duhan, kofein i prepisani lijekovi. Nedoovoljene psihoaktivne supstance su droge kao što su heroin, kokain, kristal met i druge.
Rat protiv droga	Rat protiv droga je niz akcija koje se bore protiv zabrane trgovine drogom. Cilj je da se okonča uvoz, proizvodnja, prodaja i korištenje droga.
Receptor	Molekul na površini ili unutar ćelije za koji se vezuju različiti faktori, kao što su lijekovi, antigeni ili hormoni.
Recidivizam	Ovaj pojam se odnosi na tendenciju ponavljanja prekršaja i/ili ponovljenih povrataka u zatvor. Sve su češća mišljenja da je recidivizam često rezultat određenog fokusa sprovođenja zakona (npr. u socijalno i ekonomski ugroženim područjima gdje živi ranije osuđivano lice) i/ili zavisnosti od droge (što može prisiliti pojedinca da krši zakone iz oblasti droga).
Rehabilitacija	Proces kojim osoba sa poremećajem korištenja supstanci postiže optimalno zdravstveno stanje, psihološko funkcionisanje i socijalno blagostanje. Rehabilitacija prati početnu fazu liječenja (koja može uključivati detoksikaciju i medicinsku i psihijatrijsku terapiju). Obuhvata raznovrsne pristupe, uključujući grupnu terapiju, specifične terapije ponašanja kako bi se spriječila ponovna upotreba supstanci, uključivanje u grupu uzajamne pomoći, boravak u terapijskog zajednici ili "kući na pola puta", osposobljavanje za pojedine poslove i radno iskustvo. Očekuje se i društvena reintegracija u širu zajednicu.
Rekreativna upotreba droga	Korištenje uglavnom nedozvoljenih supstanci tokom druženja ili opuštanja koje ne dovodi do zavisnosti ili drugih problema. Termin osuđuju oni koji žele da korištenje bilo koje nedozvolje supstance okarakterišu kao problem.
Relaps	Kod zavisnosti, relaps je ponovna upotreba droge nakon pokušaja prestanka uzimanja. To je uobičajena pojava kod mnogih hroničnih poremećaja, uključujući zavisnost koja zahtjeva promjenu ponašanja.
Remisija	Medicinska definicija: Period tokom kojeg se znaci i simptomi hronične bolesti ili zavisnosti umanjuju ili nestaju. Pravna definicija: Remisija je vladina odluka da oslobodi lice koje je bilo optuženo da je počinilo neko krivično djelo. Obično se koristi da bi se iz krivične evidencije obrisalo manje krivično djelo građaninu koji se nakon njega dobro ponašao i nije imao novih problema sa zakonom.
Selektivna prevencija	Selektivne strategije prevencije su usmjerene na podgrupe stanovništva za koje se smatra da su izložene riziku od zloupotrebe supstanci zbog njihovog pripadanja određenoj populacionoj grupi, na primjer grupi mladih prestupnika, onih koji napuštaju škole ili učenika koji ostvaruju slab uspjeh u školi. Rizične grupe mogu biti identifikovane na osnovu socijalnih, demografskih ili ekoloških faktora koji su poznati kao povezani sa zloupotrebom supstanci, a ciljane podgrupe se mogu definisati prema starosnoj dobi, polu, porodičnoj istoriji, mjestu prebivališta kao što su siromašne četvrti, one poznate po velikom broju korisnika droge ili po trgovini drogama.
Sindrom stečene imunodeficijencije (AIDS)	Sindrom stečene imunodeficijencije (AIDS) je termin koji se odnosi na uznapredovalu fazu infekcije virusom HIV-a. Definiše se pojavom bilo koje od više od 20 oportunističkih infekcija (infekcija urokovanim prouzrokovateljima koji ne izazivaju bolest ukoliko je imuni sistem zdrav) ili raka povezanog s HIV-om.
Sintetički kanabinoidi	Sintetički kanabinoidi se prodaju kao „legalna“ i „sigurna“ zamjena za kanabis. Mogu se reklamirati kao „egzotične mirisne mešavine“ i na njima se navodi da „nisu za ljudsku upotrebu“, čime se zaobilaze zakoni o zaštiti potrošača i medicinska kontrola. Mogu mnogo jače da utiču na mozak korisnika nego marihuana, a njihova upotreba može biti i opasna po život.

Pojam	Značenje
Sintetički katinoni	Sintetički katinoni, poznati i kao "soli za kupanje", se najčešće prodaju kao jeftine i "legalne" zamjene za stimulanse kao što su amfetamin, MDMA i kokain.
Smanjenje ponude	Smanjenje ponude ima više oblika i podrazumjeva društveni, politički i ekonomski odgovor. Predstavlja svaku aktivnost ili program koju sprovedu državni organi u cilju smanjenja dostupnosti i korištenja nedozvoljenih droga.
Smanjenje potražnje	Opšte usvojen pojam u međunarodnim konvencijama o kontroli droga kojim se označava aktivnost koja ima za cilj smanjenje potražnje droga od strane korisnika. Smanjenje potražnje uključuje prevenciju upotrebe droga, liječenje i rehabilitaciju. Razlikuje se od smanjenja ponude droga koja za cilj ima da ograniči proizvodnju i distribuciju droga djelovanjem službi za borbu protiv droga. U praksi, smanjenje potražnje i ponude droga se međusobno dopunjuju čineći sveobuhvatnu politiku prema drogama.
Smanjenje štete	Smanjenje štete obuhvata politike, programe i prakse koje imaju za cilj da smanje negativne zdravstvene, društvene i ekonomske posljedice uzimanja legalnih i ilegalnih psihoaktivnih supstanci, bez nužnog smanjivanja količine droge koja se unosi.
Smrt izazvana drogama	Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA) definiše ih kao: "smrti kod kojih osobe umiru zbog posljedica neposredne upotrebe nedozvoljenih supstanci, mada se često javlja i kao posljedica kombinacije sa drugim supstancama, kao što su alkohol ili psihoaktivni lijekovi. Do njih obično dolazi ubrzo nakon korištenja supstanci." Ovakve smrti se nazivaju i predoziranje ili trovanjem.
Sredstva za smirenje	Lijekovi koji usporavaju moždanu aktivnost. Koriste se za smanjenje problema sa spavanjem ili anksioznosti. Benzodijazepani, barbiturati ili drugi depresori centralnog nervnog sistema su primjeri lijekova za smirenje.
Stigmatizacija	Proces kojim se ljudi označavaju kao drugačiji, različitost je praćena negativnim stereotipima, obilježene osobe se stavljaju u raznovrsne kategorije koje odvajaju "nas" od "njih" i na taj način obilježeni ljudi trpe osudu, odbacivanje, gube status, bivaju isključeni i diskriminirani. Pojam "stigma" se često koristi umjesto termina stigmatizacije.
Stimulansi (legal highs)	Supstanca sa psihoaktivnim osobinama (sposobna da mijenja raspoloženje i/ili percepciju), čija proizvodnja, distribucija, posjedovanje i konzumiranje ne podliježu zakonima vezanim za droge u nekom zakonodavstvu.
Stimulansi	Grupa supstanci koje podižu raspoloženje, povećavaju osjećaj zadovoljstva, budnost i daju energiju. Neki stimulansi kao što su kokain i metamfetamin proizvode osećaj euforije. Druga grupa stimulansa među kojima su metilfenidat ili mješavina soli amfetamina prepisuju se kao terapija za liječenje hiperkinetičkog poremećaja (ADHD), kao na primjer Adderall®, Ritalin®, Concerta®.
Stopa incidencije	Stopa incidencije je broj novih slučajeva oboljenja u određenom vremenskom periodu u odnosu na broj ljudi u riziku tokom početka studije. Stopa incidencije se uglavnom izražava kao broj novooboljelih tokom jedne godine na 100.000 stanovnika. Novi slučajevi oboljevanja od zaraznih bolesti poput hepatitisa se predstavljaju stopa incidencije, koja može biti uzrasno specifična ili opšta.
Terapeutske zajednice	Strukturisano okruženje u kojem pojedinci sa poremećajem upotrebe psihoaktivnih supstanci žive u procesu rehabilitacije. Ove zajednice su često posebno oblikovane za osobe koje su zavisne od droga; rade po strogim pravilima, uglavnom ih vode ljudi koji su se oporavili od zavisnosti i često su geografski izolovane. Terapeutske zajednice se karakterišu kombinacijom "testiranja stvarnosti" (kroz suočavanje pojedinca sa problemom droge) i podrškom za oporavak od stane osoblja i vršnjaka. Obično su usko povezane sa grupama uzajamne pomoći kao što su Narcotics Anonymous.

Pojam	Značenje
Tolerancija	Smanjen odgovor organizma i uvećana mogućnost otporima efektima supstance nakon kraćeg ili dužeg perioda upotrebe. Nivo tolerancije je izuzetno promjenljiv od jedne do druge supstance. Vjeruje se da je tolerancija na kanabis niža nego kod većine drugih supstanci uključujući duhan i alkohol.
Univerzalna prevencija	U kontekstu prevencije droga, aktivnosti koje su usmjerene na grupe sa ukupnim prosječnim rizikom od upotrebe supstanci (Springer I Philips, 2007). Često se takve intervencije bave čitavom populacijom u datom okruženju (škola, zajednica, društvo). Univerzalna prevencija obično ima za cilj sprječavanje ili odlaganje početka uzimanja supstance. Pojedinci ili grupe sa uvećanim rizikom od upotrebe supstanci su takođe uključene.
Upotreba droga	Upotreba droga suprotno od svrhe propisane medicinskim tretmanom ili naučnim istraživanjem. Upotreba može biti apstinentna, rijetka (eksperimentisanje), povremena (npr. manje nego sedmično) ili redovna (npr. najmanje jednom sedmično). Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (WHO), opasna upotreba podrazumijeva način korištenja koji povećava rizik od štetnih fizičkih, mentalnih i socijalnih posljedica za korisnike i njihovo okruženje (npr. porodice, zajednice), dok štetna upotreba predstavlja način korištenja koji oštećuje mentalno ili fizičko zdravlje korisnika i koji može imati socijalne posledice. Upotreba droga je takođe poznata kao upotreba suprotna svrsi - zloupotreba droga. U svakom slučaju, pojmovi "upotreba suprotna svrsi" ili "zloupotreba droge" mogu se smatrati osuđujućim ako se koriste da označe upotrebu droge u opštem smislu - više su prigodni da označe jedino štetne posljedice upotrebe.
Virus humane imunodeficijencije HIV/AIDS	Virus humane imunodeficijencije (HIV) napada ćelije imunog sistema i uništava ili zaustavlja njihovu funkciju. Infekcija ovim virusom dovodi do ubrzanog pogoršanja imunog sistema, koji vodi ka „imunodeficijenciji“. Imuni sistem se smatra narušenim kada više ne može da ispunjava svoju ulogu u borbi protiv infekcija i bolesti. Infekcije povezane sa teškim imunodeficijencijama se nazivaju, "oportunističkim infekcijama" jer koriste slabost imunog sistema. Ljudi koji ubrizgavaju droge i međusobno razmjenjuju igle ili pribor za ubrizgavanje povećavaju rizik za dobijanje ili prenošenje virusa jer se on širi putem krvi.
Višeslojna prevencija	Preventivni pristup koji postepeno napreduje od opštih u više specijalizovane intervencije. Na primjer, višeslojni program prevencije može početi univerzalnom prevencijom (kao što su predavanja o drogama u školama). Tokom ove intervencije, osobe koje imaju nadprosječni rizik od upotrebe droga mogu biti prepoznate i upućene da učestvuju u indikovanoj preventivnoj aktivnosti (npr. specijalizovane vanškolske aktivnosti).
Zabrana (prohibicija)	Uvođenje krivičnih sankcija za proizvodnju, distribuciju i posjedovanje određenih supstanci (osim u medicinske ili naučne svrhe). Ovaj izraz se koristi u vezi sa međunarodnim režimom kontrole droga definisanim konvencijama i ugovorima Ujedinjenih nacija iz 1961., 1971. i 1988. godine, kao i domaćim zakonodavstvom (uz širok dijapazon sankcija).
Zamjenski tretmani	Liječenje ovisnosti od droge pomoću zamjenskih, prepisanih lijekova (agonista i antagonista) za koje postoji uzajamna ovisnost i uzajamna tolerancija, sa ciljem da se smanji ili prekine upotreba određene supstance, posebno ako je supstanca nedozvoljena, ili da se smanji šteta od posebnog načina administracije, pratećih opasnosti po zdravlje (npr. od razmjene igala) i posljedica po društvo.

Međunarodne organizacije aktivne na politici prema drogama

Institucija	Opis
CND Komisija za opojne droge	Komisija za opojne droge (Commission on narcotic drugs - CND) osnovana je 1946. godine od strane Ekonomskog i socijalnog savjeta Ujedinjenih nacija. To je centralno tijelo koje donosi politiku unutar sistema Ujedinjenih nacija radi rješavanja svih pitanja vezanih za droge. Komisija razmatra stanje upotrebe droga u svijetu i daje prijedloge za jačanje međunarodne kontrole droga.
EHRA Euroazijsko udruženje smanjenja štete	Euroazijsko udruženje smanjenja štete (Eurasian Harm Reduction Association - EHRA) je regionalna mreža koja promovira humane pristupe smanjenju štete vezanih za upotrebu droga zasnovanih na dokazima. Mreža ima za cilj poboljšanje zdravlja i zaštitu ljudskih prava na nivou pojedinca, zajednice i društva. Geografski fokus EHRA obuhvata šest podregiona: Baltik, Centralna Europa, Jugoistočna Europa, Zajednica nezavisnih država, Kavkaz i Centralna Azija.
EMCDDA Europski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga	Europski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - EMCDDA) osnovan je 1993. godine kako bi se države članice, u okviru ciljeva Europske unije, informisale na pouzdan i uporediv način o drogama, ovisnostima od droga i njihovim posljedicama. Statističke informacije, dokumenti i tehnike razvijeni u okviru EMCDDA od droga su osmišljeni za široku lepezu pitanja vezanih za droge u Europi. Centar se bavi samo informacijama. Oslanja se na nacionalne kontakt tačke u svakoj od država članica.
IDPC Međunarodni konzorcijum za politiku prema drogama	Međunarodni konzorcijum za politiku prema drogama (International Drug Policy Consortium - IDPC) je globalna mreža organizacija civilnog društva koja su se udružile kako bi promovisale objektivnu i otvorenu raspravu o pitanjima politike prema drogama. Njegova vizija je da nacionalne i međunarodne politike prema drogama treba da su zasnovane na principima ljudskih prava i sigurnosti, socijalnog uključivanja, javnog zdravlja, razvoja i uključivanja građanskog društva.
INCB Međunarodni odbor za kontrolu droga	Međunarodni odbor za kontrolu droga (International Narcotics Control Board - INCB) je nezavisno i u određenim elementima zakonodavno tijelo Ujedinjenih nacija za praćenje sprovođenja međunarodnih konvencija o kontroli droga. Osnovan je 1968. godine u skladu sa Jedinstvenom konvencijom o opojnim drogama iz 1961. godine.
Konvencije Ujedinjenih nacija o drogama	Međunarodni ugovori koji se tiču kontrole proizvodnje i distribucije psihoaktivnih supstanci. Prvi ugovor koji se odnosi na kontrolisane supstance bila je Haška konvencija iz 1912. godine. Njene odredbe i odredbe sporazuma koji su je slijedili su konsolidovane u Jedinstvenoj konvenciji o opojnim drogama iz 1961. godine (dopunjena Protokolom iz 1972. godine). Ovome je 1971. godine pridodata Konvencija o psihotropnim supstancama i 1988. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci.
NA Anonimni narkomani	Anonimni narkomani (Narcotics Anonymous - NA) je globalna organizacija pripadnika ove zajednice osnovana 1953. godine sa višejezičnim i multikulturalnim članstvom. Nudi oporavak od zavisnosti kroz program "dvanaest koraka" uključujući i redovno prisustvo grupnim sastancima. Danas članovi ove organizacije održavaju skoro 67.000 sastanaka nedeljno u 139 zemalja. Članstvo je besplatno, a organizacija nema veze sa bilo kojim drugim organizacijama uključujući vlade, religije, grupe za sprovođenje zakona ili medicinska i psihijatrijska udruženja.

Institucija	Opis
Pompidu grupa	Pompidu grupa je međudržavno tijelo osnovano 1971. godine na inicijativu pokojnog francuskog predsjednika Žorža Pompidua u Savjetu Europe sa ciljem da doprinese razvoju multidisciplinarnih, inovativnih, djelotvornih i na naučnim saznanjima zasnovanim politikama prema drogama u zemljama članicama. Pompidu grupa se sastoji od 37 država članica i Meksika kao države posmatrača. Njihova tehnička saradnja uključuje i druge evropske zemlje koje nisu članice Pompidu grupe, kao što su Albanija, Letonija i Ukraina kao i države mediteranskog basena Alžir, Tunis, Maroko i Liban.
Reitox Europska informativna mreža o drogama i zavisnosti od droga	Europska mreža informisanja o drogama i zavisnosti od droga osnovana u isto vreme kada i Europski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA). Ova mreža direktno doprinosi ostvarivanju osnovnog zadatka EMCDDA u prikupljanju i izvještavanju o sveobuhvatnim, usklađenim i standardizovanim informacijama o fenomenu droga širom Evrope. Članovi ove mreže informisanja su ovlašteni kao nacionalne institucije ili agencije odgovorne za prikupljanje podataka i izvještavanje o drogama i zavisnosti od droga. Ove institucije ili agencije nazivaju se nacionalnim kontakt tačkama (NFP) ili nacionalnim opservatorijama za droge. Nacionalne kontakt tačke pomažu u poboljšanju metodologije i alatki za prikupljanje podataka i razvijaju relevantne smjernice za njihovo sprovođenje. NFP učestvuju u sistemu ranog upozoravanja i izvještavanju postojećih psihoaktivnih supstanci i/ili novih oblika upotrebe uključujući kombinacije psihoaktivnih supstanci koje predstavljaju potencijalni rizik po javno zdravlje. Tri su osnovne funkcije Nacionalnih kontakt tački: • prikupljanje i praćenje podataka • analiza i tumačenje prikupljenih podataka • izvještavanje i distribucija rezultata na nacionalnom nivou
WHO Svjetska zdravstvena organizacija	Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organisation - WHO) je osnovana 1948. godine sa sjedištem u Ženevi, Švajcarska. Trenutno ima predstavništva u više od 150 zemalja.
TAIEX	Biro za tehničku pomoć i razmjenu informacija Europske komisije. TAIEX podržava administrativne javne strukture na polju predstavljanja, primjene i sprovođenja zakonodavstva Europske unije kao i razmjene primjera dobre prakse.
UNDCP Program Ujedinjenih nacija za kontrolu droga	Osnovan 1991. godine, Program radi na edukaciji o opasnostima od zloupotrebe droga. Program ima za cilj jačanje međunarodne akcije protiv proizvodnje droge, trgovine ljudima i kriminala u vezi sa drogom putem alternativnih razvojnih projekata, nadgledanje zasada i programa protiv pranja novca. UNDCP takođe pruža pouzdane statističke podatke Globalnim programom procjene (GAP - Global Assessment Programme) i pomaže pri izradi zakona i obuci pravosudnih službenika u okviru programa pravne pomoći. UNDCP je dio Kancelarije Ujedinjenih nacija za droge i kriminal.
UNODC Kancelarija Ujedinjenih nacija za droge i kriminal	UNODC je agencija Ujedinjenih nacija koja ima zadatak da pomaže državama članicama u borbi protiv nezakonitog prometa droge, kriminala i terorizma. Kancelarija je osnovana 1997. godine spajanjem Programa UN za kontrolu droge (United Nations Drug Control Programme) i Centra za sprječavanje međunarodnog kriminala (Centre for International Crime Prevention). Djeluje u cijelom svijetu kroz široku mrežu predstavništava u državama članicama. UNODC sprovodi široku lepezu aktivnosti, uključujući alternativne razvojne projekte, nadzor uzgajanja zabranjenih usjeva i programe sprječavanja pranja novca.

Skraćenice

ADAD	Dijagnoza zloupotrebe droga adolescenata
ADAPT	Liječenje i profilaksa zloupotrebe droga adolescenata
ADHD	Nedostatak pažnje usled hiperaktivnosti
AIDS	Stečena imunodeficijencija
ART	Antiretrovirusna terapija
CCM	Nacionalni mehanizam koordinacije (za projekte podržane donacijama Globalnog fonda)
DCR	Sobe za konzumaciju droga
DEFY	Obrazovanje mladih o drogama
EBP	Praksa zasnovana na dokazima
ESPAD	Europsko istraživanje o upotrebi alkohola i drugih droga kod školske djece
EWS	Sistem ranog upozoravanja
GHAP	Globalni program HIV/AIDS
HAT	Liječenje pomoću heroina
HBV	Virus hepatitisa B
HCV	Virus hepatitisa C
HIA	Procjena uticaja na zdravlje
HIV	Virus humane imunodeficijencije
HTC (DPST)	Dobrovoljno povjerljivo savjetovanje i testiranje na HIV
IDU (IKD)	Injektirajući korisnik (korišćenje) droge
MAT	Medicinski potpomognuta terapija
MSM	Muškarci koji imaju seksualne odnose sa muškarcima
MTD	Metadon
NAS	Sindrom neonatalne apstinencije
NEP	Programi zamjene igala
NPS	Nove psihoaktivne supstance
NSP	Programi zamjene igala i šprica
OST	Opioidna zamjenska terapija
PLHIV	Osobe koje žive sa HIV-om
PLWHA	Osobe koje žive sa HIV/AIDS-om
PrEP	Preekspoziciona profilaksa (zaštita prije izloženosti)
PWID	Osobe koje injektiraju droge
SEP	Programi razmjene šprica
SSP	Programi servisa za razmjenu šprica
STI	Polno prenosive infekcije
STD	Polno prenosive bolesti
SUD	Poremećaj upotrebe supstanci

Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u jugoistočnoj Evropi
i promocija politika prema drogama zasnovanih na poštovanju
ljudskih prava i javnom zdravlju

Projekat koji je podržala Evropska unija

Partneri na projektu

